

מראי מקומות - פסחים

פז:

שלא ברצון הכלל, השררה מקברת בעליה. והמהר"ל (חי' אגדות בסוטה יג) ביאר, שהמנהיג עצמו ברבנות מבדיל עצמו מן הכלל, וממילא אין לו כח של הציבור, ולכן יכול במהירות לבא לידי הפסד, ומשום כך אין לו אריכות ימים.

ו. שאין לך כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים בימיו שנאמר וכו'

הקשה הבן יהוידע, הרי לא מצינו כן אלא בישעיה, ומנין לומר כן גם בשאר הנביאים. ותירץ, שלכאורה קשה, לשם מה השמיעונו ענין זה בישעיה, שאם כדי לומר שהאריך ימים יותר, הרי אין זה חידוש כל כך, שהרי יש שהאריכו יותר, ועוד, שלזה היה לו לפרש מספר שני חייו. אלא ודאי בא ללמדנו, שהרבנות מקברת את בעליה, כדי שהאדם יתרחק ממנה.

ז. מפני שלא קבל לשון הרע על עמוס

פירש המהרש"א, שאף שהיתה זו נבואה, מכל מקום נקראת לשון הרע, לפי שכבר הובטח יהוא לאמר בני רבעים ישבו לך על כסא וגו', וגם עמוס לא ניבא שיהרג ירבעם בן יואש, אלא שאמר וקמת על בית ירבעם בחרב, דהיינו שיהרג זכריה בנו של ירבעם. וזה אמציה אמר לשון הרע לשקר לירבעם, כי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וכו', וע"ז אמר ח"ו שיאמר כן אותו צדיק עלי שאהרג, שהרי כבר הובטח וכו', ואם אמר כן, שכינה אמרה לו כן, דשמא גרם החטא.

ח. מפני ששיגרן לבית אמן

פירש רש"י, אברהם מאור כשדים יצא. ומשמע שסובר שאברהם נולד באור כשדים. והרמב"ן על התורה (בראשית י"א, כ"ח) ביאר באריכות שאברהם לא נולד באור כשדים, אלא בארץ ארם בעבר הנהר. וכתב המהרש"א שלפי הרמב"ן יש לומר, שכשדים נקרא בית אמן, לפי ששם נתגדל אברהם אבינו במעלתו באמונה, כשהשליכוהו לכבשן האש וניצול. עוד כתב שיתכן שכוונת הגמרא לבית אמן על פי מה שאמרו חז"ל שעיקר גופו של אדם הראשון נברא מבבל.

א. לא היה לך ללמוד ממשו רבך

הקשה העיון יעקב, שהרי לא מצינו כן בשאר נביאים חוץ ממשו, ומדוע שהושע יהיה שונה. וביאר, שמשו נשא בת כומר לעכו"ם, משום שידע שעל ידו תנתן התורה לישראל, ויצטרך לפרוש מן האשה, לכך נשא את בת יתרו כדי שלא לעגן בת ישראל בכבלי העיגון. ויש לומר שגם הושע שציוהו הקב"ה ליקח אשת זנונים, לפי שדעתו היתה שיגרשנה אח"כ, וכדי שלא יעגן אשה כשרה, נצטוה ליקח אשה כזו. ולכן דוקא הושע היה לו ללמוד ממשו. וכעין זה ביאר הבן יהוידע.

ולכאורה יש להעיר, שהרי הקב"ה צוה לו לקחת אשת זנונים לאחר שכבר היה נביא, בשונה ממשו שלא נצטוה על כך ולקחה קודם שנעשה נביא, ואם כן מנין להושע שמוותר לו לפרוש ממנה. וכתב בהגהות ראמ"ה, שהציווי היה רק להוליד ממנה ילדים, ולאחר שילדה לו ב' בנים וקיים הציווי, היה לו לפרוש ממנה.

ב. ואין אני יכול להוציאה ולא לגרשה

פירש המהרש"א, שאם אגרשנה, יאמרו שיודע היה שבניה אינם בניו, ויוציאו לעז על הבנים, ולכן לא רצה לגרשה.

ג. ואין אתה יודע אם שלך הם אם של אחרים הן

קשה שהרי רוב בעילות אחר הבעל. וכתב המהרש"ל דשאני הכא, שהוא זקן, ויש לומר שבזקן לא שייך כלל זה, ובזה מובן מה שאמר הקב"ה מה אעשה לזקן זה. ובהגהות ראמ"ה כתב דשאני הכא שהיתה פרוצה ביותר.

ד. עמד ובקש רחמים ובטל גזירה

ביאר המהרש"א, לא שביטל הגזירה לגמרי, שהרי גזירת גלות נתקיימה בהם, אלא שבטל הגזירה לאותו דור.

ה. אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה

כתב המהרש"א (ברכות נה), שאף שבכמה מקומות מצינו שצריך לנהוג ברבנות, מכל מקום כשמנהיג עצמו ברבנות